

Передова світова практика трансплантації органів і регенеративної медицини

3–4 липня 2017 р. на базі Державної установи (ДУ) «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова» Національної академії медичних наук (НАМН) України відбулася Міжнародна конференція «Трансплантація органів і регенеративна медицина».

Київський симпозиум організував Міжнародний інститут передових технологій естетичної та регенеративної медицини, США, за сприяння Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Всеукраїнської асоціації пластичних, реконструктивних і естетичних хірургів, ДУ «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова» НАМН України, Громадської організації «Асоціація хірургів України».

Доповідачі — провідні зарубіжні та вітчизняні фахівці з питань трансплантології, регенеративної та реконструктивної медицини — обговорили разом з учасниками симпозиуму актуальні питання трансплантації складних комплексів тканин та регенеративної медицини.

Цей науковий симпозиум — унікальна можливість для практичних лікарів, хірургів різних напрямів, дерматологів-косметологів, гінекологів та лікарів інших спеціальностей почути доповіді провідних фахівців світу в галузі трансплантації органів, зокрема симультанних трансплантацій, повної пересадки обличчя, імунотерапії.

Відкрили захід Віталій Цимбалюк, президент НАМН України, та д-р Єнок Чамбі (США).

Зокрема, В. Цимбалюк привітав учасників від імені президії та співробітників НАМН України. «Симпозиум — надзвичайно цікава подія. Власне, цей напрям — найпередовіше, що є в медицині сьогодні, те, що дозволяє зазирнути в її майбутнє. Вітчизняні лікарі зацікавлені в тому, аби оволодіти інноваційними технологіями, хоча українські трансплантологи теж багато чого вміють. Розвиток вітчизняної трансплантології гальмується деякими обмеженнями нашого законодавства, але будемо сподіватися, що до кінця нинішнього року в країні буде прийнято новий закон про трансплантацію, який дасть поштовх до того, аби в нашій країні трансплантологія розвивалася і рятувала життя наших громадян. Трансплантологія та регенеративна медицина — дуже важливі галузі. Існує навіть думка, що майбутнє хірургії належить саме цим напрямкам. Я вірю, що колись і ми приєднаємося до тих країн світу (а це, будемо відвертими, в основному заможні країни), де такі операції виконуються, і громадянам немає потреби шукати закордонні клініки, аби зберегти своє життя і здоров'я», — підкреслив академік.

Робота симпозиуму розпочалася майстер-конференцією «Регенеративна медицина та інновації в галузі трансплантації органів», яку провів д-р Вальдо Консепсьон, директор відділення трансплантації органів Стенфордського університету (Каліфорнія, США).

Далі Олег Котенко, Національний інститут хірургії та трансплантології (НІХТ), представив учасникам власний досвід (досвід фахівців НІХТ) трансплантації печінки від живого донора. Передусім, лікар пояснив, що в Україні в основному виконуються трансплантації частини органів від живого донора-родича. Трупна трансплантація у нас, як і в деяких інших країнах (наприклад в Японії), не виконується з ряду причин.

В НІХТ на сьогодні виконано 162 трансплантації печінки. Перша відбулася у 2001 р., але перед цим певний час вивчалися всі методики, лікар стажувався у клініках Європи та в Японії. Наразі виконується 15–17 трансплантацій щороку. У 2006 р. виконано дуальну трансплантацію печінки (від двох живих донорів).

О. Котенко зупинився на показаннях для трансплантації печінки. Так, у більшості випадків, мова йде про пацієнтів-дітей (біліарні атрезії, криптогенний цироз печінки, вірусний гепатит С, вірусний гепатит В, аутоімунний гепатит, гепатобластома, цироз печінки тощо).

Лікар звернув увагу присутніх на те, що трансплантологія сьогодні прийшла і в онкологію. На сьогодні в НІХТ виконано 19 трансплантацій від живого донора — родича пацієнта з онкологічним захворюванням. У 63% цих випадків операції проведено дітям віком до 3 років, вік реципієнтів у середньому становить 20 років (від 0,5 до 58 років). Оратор також зупинився на деталях підготовки до операції (вибір частки печінки для трансплантації тощо), як виконується реконструкція судин, у тому числі середньої печінкової вени, та на багатьох інших тонкощах оперативного втручання. Особливо наголошував лікар на відмінностях, притаманних пацієнтам-дітям і технологіях, які застосовуються у цих випадках.

Говорив фахівець також і про можливі ускладнення після перенесеної операції та про ймовірні шляхи їх усунення. Він також зауважив, що по мірі накопичення спеціалістами досвіду покращуються і результати трансплантації. Віддалена п'ятирічна виживаність пацієнтів, прооперованих у НІХТ, становить 78%, що зіставно з даними закордонних клінік.

На завершення О. Котенко зауважив, що трансплантація печінки від живого донора — родича — єдиний радикальний метод лікування пацієнтів із захворюваннями печінки кінцевих стадій.

Про досвід трансплантації нирки в ДУ «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова» НАМН України розповів провідний спеціаліст установи, завідувачий відділом трансплантації нирки Р. Зограб'ян.

Далі д-р Вальдо Консепсьон продемонстрував і прокоментував для учасників відео-презентацію унікальної операції — комбінованої пересадки серця і печінки симультанно. Він докладно розповів про показання, оцінку ризиків та результати цієї складної операції.

Трохи згодом д-р Консепсьон представив ще одну, не менш цікаву відеопрезентацію — пересадку печінки у дорослих пацієнтів.

У рамках симпозиуму відбувся круглий стіл, під час якого лікарі мали змогу обговорити почуте і побачене, поставити спікерам запитання тощо.

Відомий український кардіохірург, директор Інституту серця МОЗ України Борис Тодуров розповів учасникам симпозиуму про вітчизняний досвід з пересадки серця. На жаль, за останні 10 років таких операцій в Україні не проводилося у зв'язку з проблемами у законодавчій площині. Закон «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини», прийнятий в Україні ще 1999 р., чинний досі. Ним передбачено, що пересадка органів дозволена тільки від родинного донора чи від померлого нерідного донора, але за згодою його рідних. Отже, за життя дати згоду на донорство своїх органів українець не може. У разі, коли сталося неоправдане, і органи цієї людини можуть врятувати чиєсь життя, такий дозвіл можуть дати лише його родичі. А якщо їх немає? Крім того, потрібен час на прийняття такого рішення. А часу якраз і немає, бо нирки залишаються придатними для трансплантації 12 год, печінка — 8 год, а серце — 3 год. Отже, якщо дозвіл від родичів не отримано (з будь-яких причин), людину просто хоронять разом з усіма органами. Водночас існує чимало наочних прикладів, як законодавство змінює ситуацію. Наприклад, у Республіці Білорусь за період після прийняття закону про трансплантацію, згідно з яким діє презумпція згоди на посмертне донорство, кількість трансплантацій збільшилася в 40 (!) разів. При цьому не було жодного прецеденту (скандалу, тим більше, карної справи), а Білорусь вийшла на 9-те місце у сві-

ті за кількістю трансплантацій і повністю позбулася черги на діаліз», — наголошує Б. Тодуров.

Натомість наші пацієнти, яким потрібна трансплантація, їдуть до Білорусі, Індії, Туреччини та інших країн, і, потрібно сказати, що економіки цих країн отримують від нас чималі кошти, які, звичайно ж, потім витрачають на власних громадян та розвиток власної медицини.

Крім того, фахівець повідомив, що в Україні хвороби серця займають 66% у загальній структурі летальності (це майже вдвічі більше, ніж у країнах Західної Європи), а середня тривалість життя нижча за європейську, у середньому на 10–15 років. Інститут серця сьогодні — лідируюча в галузі кардіохірургії клініка в Україні, де виконують по 6 тис. операцій на рік. У листі очікування, на жаль, залишається значна кількість пацієнтів з ішемією, що пов'язано з тим, що незважаючи на велику кількість центрів, наші пацієнти не отримують вчасного стентування та лікування при клапанній патології. Тому в листі очікування не всі пацієнти з дилатаційною кардіоміопатією, це також хворі з пороками серця: «Ми відбирали для листа очікування пацієнтів четвертого функціонального класу, тобто тих, кому будь-яке інше лікування, окрім трансплантації, вже не може допомогти. Загалом по Україні потреба у пересадці серця становить 1000 людей на рік, але з урахуванням великої хірургічної заборгованості, яка існує в нашій країні на сьогодні, ця цифра сягає 2000 на рік.

У світі існує безліч центрів, які займаються трансплантацією. Потреба у трансплантації різних органів має свої особливості в кожній країні, у нашій, на мій погляд, потрібно перш за все ви-

рішувати проблему з пересадкою серця, адже ці люди насправді не можуть чекати. Свідомі кардіохірурги і я особисто популяризуємо питання донорства. Так, декілька років тому я зробив публічну заяву через соціальні мережі про те, що готовий у разі смерті мого мозку пожертвувати свої органи і, зокрема, серце. Але наше законодавство, як сьогодні вже зауважувалося, на жаль, не сприяє розвиткові донорства у нас. Отже, нам потрібен чіткий, зрозумілий і справедливий закон, який би змінив ситуацію в цій сфері. Відповідний законопроект подано до Верховної Ради», — повідомив Б. Тодуров.

Зрозуміло, що кардіохірурги не можуть собі дозволити просто чекати, поки зміниться законодавство. Тому наразі ми виконуємо операції, які є мостом до трансплантації. Наприклад, імплантуємо механічне серце. Наразі в Україні проведено вже дві такі операції.

Вельми цікавою для лікарів була також відеопрезентація «Ускладнення, показання та протипоказання у лікуванні стовбуровими клітинами», яку представила лікар Патрісія Сентуріон, Науковий університет Ліма-Перу.

Неабиякий інтерес присутніх викликала відеопрезентація та розповідь професора Омера Озкана з Університету Ахденіз, Туреччина «Процедура повної пересадки обличчя та післяопераційне ведення пацієнта». О. Озкан також продемонстрував колегам відеопрезентацію «Трансплантація кінцівок», яка, судячи з чималої кількості запитань до спеціаліста, була не менш актуальною для лікарів.

Тетяна Стасенко,
фото Сергія Бека